

 BOR GÜMRÜK

NARTER&
PARTNERS

ESG
LEGAL
NEWS

2025 Yılında ESG ve Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Güncel Gelişmeler

2025 yılı itibarıyla iklim politikaları, sürdürülebilirlik raporlaması, karbon fiyatlandırma mekanizmaları ve ticaretle bağlantılı çevresel düzenlemeler; Avrupa Birliği, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde eş zamanlı ve önemli mevzuat gelişmelerine konu olmaktadır.

Bu gelişmeler, şirketlerin raporlama yükümlülükleri, piyasa temelli araçlar ve tedarik zinciri sorumlulukları bakımından tabi oldukları çerçevenin kapsamını ve uygulanma biçimini doğrudan etkilemektedir.

Avrupa Birliği'nde, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'nın (CBAM) tam uygulama dönemine geçişiyle birlikte, ithalatçılar açısından raporlama, doğrulama ve mali yükümlülüklerin fiilen başladığı yeni bir aşamaya girilmiştir. Aynı dönemde kabul edilen Omnibus paketleri kapsamında; Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi (CSRD), Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi (CS3D), AB Taksonomisi ve Sürdürülebilir Finansal Açıklamalar Tüzüğü (SFDR) bakımından kapsam, takvim ve raporlama detaylarını etkileyen çeşitli değişiklikler ve sadeleştirme adımları gündeme gelmiştir.

Türkiye'de, 7552 sayılı İklim Kanunu ve buna bağlı ikincil düzenlemeler aracılığıyla; sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanmasına dayalı bir emisyon ticaret sistemi ile karbon kredilendirme ve denkleştirme mekanizmalarına ilişkin hukuki altyapı oluşturulmaktadır. Bu çerçeve, karbon fiyatlandırma araçlarının kademeli olarak uygulamaya geçirilmesini öngörmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise ESG, DEI ve iklimle bağlantılı düzenleyici çerçeve, federal ve eyalet düzeylerinde farklılaşan uygulamalar içermektedir. Federal düzeyde bazı düzenlemelerin uygulaması sınırlı kalırken, belirli eyaletlerde iklim açıklamaları ve emisyon raporlamasına ilişkin yükümlülükler yürürlüktedir. Aynı dönemde ticaret politikaları ve gümrük tarifelerine ilişkin düzenlemeler de ürün ve ülke bazında farklı etkiler doğurmaktadır.

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (CBAM): 2025 Yılı Gelişmeleri ve Tam Uygulama Dönemine Geçiş

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (Carbon Border Adjustment Mechanism – “**CBAM**”), 1 Ocak 2026 itibarıyla tam uygulama (definitive) dönemine geçmiştir. Bu tarih itibarıyla CBAM, yalnızca veri raporlamasına dayalı bir sistem olmaktan çıkarak, **ithalatçılar açısından CBAM sertifikası satın alma, teslim etme ve doğrulanmış emisyon beyanında bulunma yükümlülüklerinin** fiilen başladığı bağlayıcı bir rejim haline gelmektedir.

CBAM, 2023–2025 yılları arasında bir geçiş dönemi çerçevesinde uygulanmış; bu dönemde işletmelerden yalnızca gömülü emisyonlara ilişkin raporlama yapılması beklenmiş, herhangi bir mali yükümlülük öngörülmemiştir.

Geçiş döneminde elde edilen veriler ve uygulamada karşılaşılan güçlükler, mekanizmanın tam uygulama dönemine hazırlanmasında belirleyici rol oynamıştır. Bu süreçte özellikle emisyon **hesaplama metodolojileri, veri kalitesi, doğrulama sistemleri ve küçük ithalatçılar üzerindeki idari yükler** öne çıkan tartışma alanları olmuştur.

Bu çerçevede Avrupa Birliği, CBAM’ın tam uygulama dönemine geçişi öncesinde idari ve düzenleyici yüklerin sadeleştirilmesi yönünde bir ihtiyaç tespit etmiş; bu ihtiyaç doğrultusunda **CBAM mevzuatında değişiklikler öngören Omnibus süreci** başlatılmıştır.

Omnibus düzenlemeleri kapsamında, geçiş döneminde elde edilen raporlar ve paydaş geri bildirimleri dikkate alınarak; muafiyet eşikleri, raporlama takvimi, doğrulama gereklilikleri ve sertifika yönetimine ilişkin temel unsurlar yeniden ele alınmıştır. Bu sadeleştirme yaklaşımı, özellikle düşük hacimli ithalatçılar bakımından orantılılık ilkesinin güçlendirilmesini, buna karşılık yüksek hacimli ithalatçılar için yükümlülüklerin daha net ve öngörülebilir hale getirilmesini amaçlamıştır.

17 Aralık 2025 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından CBAM'ın tam uygulama dönemine ilişkin kapsamlı bir ikincil mevzuat ve politika paketi yayımlanmıştır. Bu paket kapsamında yayımlanan belgeler, CBAM geçiş döneminde uygulamada belirsizlik yaratan başlıklara açıklık getirmekte; **özellikle gömülü emisyonların hesaplanması, serbest tahsisatların CBAM yükümlülüklerine yansıtılması, doğrulama esasları, varsayılan değerlerin kullanımı ve CBAM sertifikalarının fiyatlandırılması konularında ayrıntılı düzenlemeler içermektedir.** Belgelerin büyük bölümü geçici (provisional) olarak yayımlanmış olup, nihai ve resmi versiyonlarının AB Resmi Gazetesi'nde daha sonraki bir aşamada yayımlanması öngörülmektedir. Bununla birlikte, bu düzenlemelerin tamamı 1 Ocak 2026'da başlayan tam uygulama dönemi uygulamasına esas teşkil edecek şekilde hazırlanmıştır.

CBAM Uygulama Mevzuatı (Implementing Acts ve Delegated Act)

2025 yılı içerisinde yayımlanan CBAM ikincil mevzuat ve politika belgeleri şu şekildedir;

- Gömülü emisyonların hesaplanmasına ilişkin Uygulama Yönetmeliği (Calculation Methodology Implementing Act)
- Serbest tahsisat ayarlamasına ilişkin Uygulama Yönetmeliği (Free Allocation Adjustment Implementing Act)
- Gümrük idareleri ile veri paylaşımına ilişkin Uygulama Yönetmeliği (Customs Communication Implementing Act)
- Varsayılan değerlerin belirlenmesine ilişkin Uygulama Yönetmeliği (Default Values Implementing Act)
- CBAM sertifikalarının fiyatlandırılmasına ilişkin Uygulama Yönetmeliği (Price of CBAM Certificates Implementing Act)
- Doğrulama ilkelerine ilişkin Uygulama Yönetmeliği (Verification Principles Implementing Act)
- Yetkili beyan sahibi statüsüne ilişkin Uygulama Yönetmeliği (Authorisation of Declarants Implementing Act)
- CBAM Kayıt Sistemi'ne (CBAM Registry) ilişkin Uygulama Yönetmeliği
- Doğrulayıcıların akreditasyonu ve doğrulama süreçlerine ilişkin Yetkilendirilmiş Düzenleme (Delegated Act on Accreditation and Verification)
- CBAM Tüzüğü'nün uygulanmasına ilişkin Geçiş Dönemi Değerlendirme Raporu (Review Report)
- CBAM kapsamının aşağı yönlü ürünlere genişletilmesine ve kaçınma uygulamalarına karşı önlemlere ilişkin Düzenleme Teklifi
- Geçici Karbonsuzlaşma Fonu'nun (Temporary Decarbonisation Fund) kurulmasına yönelik Düzenleme Teklifi

Düzenleme teklifleri, AB yasama süreci kapsamında Avrupa Parlamentosu ve Konsey incelemesine tabi olacak ve nihai hallerini bu sürecin tamamlanmasının ardından alacaktır.

CBAM Kapsamının Genişletilmesine ve Yeni Politika Araçlarına İlişkin Teklifler

Komisyon, uygulama mevzuatına paralel olarak CBAM'ın orta vadeli gelişimine ilişkin önemli düzenleme tekliflerini de 2025 yılı içinde yayımlamıştır. Bu kapsamda:

- CBAM kapsamının 2028 itibarıyla genişletilmesine ilişkin düzenleme teklifi, **çelik ve alüminyum yoğun aşağı akış ürünleri kapsayacak şekilde yaklaşık 180 ilave ürün grubunun** CBAM kapsamına alınmasını öngörmektedir. Otomotiv parçaları, beyaz eşyalar, inşaat ürünleri, kablolar, tarım makineleri ve çeşitli endüstriyel ekipmanlar bu kapsamda yer almaktadır. Bu genişlemenin yaklaşık **7.500 yeni ithalatçıyı CBAM yükümlülüklerine** tabi kılması beklenmektedir.
- Aynı teklif, **hatalı emisyon beyanı ve düzenlemeden kaçınma (anti circumvention)** uygulamalarını önlemeye yönelik tedbirler ile özellikle elektrik ithalatında gömülü emisyon hesaplamalarının sadeleştirilmesine yönelik hükümler de içermektedir.
- Geçici Karbonsuzlaşma Fonu'nun (Temporary Decarbonisation Fund – TDF) kurulmasına ilişkin teklif, 2028–2029 döneminde uygulanmak üzere, CBAM gelirlerinin bir kısmının karbon kaçağı riski yüksek sektörlerde faaliyet gösteren üreticilere geçici destek sağlamak amacıyla kullanılmasını öngörmektedir. Fonun toplam büyüklüğünün yaklaşık **630 milyon Euro** olması planlanmaktadır.

Bu düzenleme teklifleri, AB yasama süreci kapsamında Avrupa Parlamentosu ve Konsey'in değerlendirmesine tabi olup, nihai hallerini bu sürecin tamamlanmasının ardından alacaktır.

Geçiş Dönemi Değerlendirmesi ve Uluslararası Boyut

Komisyon tarafından yayımlanan **CBAM geçiş dönemi değerlendirme raporu**, mekanizmanın en az gelişmiş ülkeler ve AB'ye komşu ülkeler üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu yönünde tespitler içermektedir. Raporda ayrıca CBAM'ın Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kurallarıyla uyumlu olduğu ve ithal ürünlerin AB içi ürünlere kıyasla daha olumsuz bir muameleye tabi tutulmadığı vurgulanmaktadır.

Komisyon, İsviçre gibi AB ile bağlantılı karbon piyasalarına sahip ülkeler dışında genel bir muafiyet öngörmemekte; Birleşik Krallık ve Ukrayna da bu kapsamda muaf tutulmamaktadır. Kuzey İrlanda ise mevcut düzenlemeler çerçevesinde CBAM uygulamasının dışında bırakılmaktadır.

CBAM Uyum Sürecinde İşletmeler Açısından Başlıca Riskler

CBAM, ithalatçı işletmeler açısından yalnızca teknik bir raporlama yükümlülüğü değil; idari yaptırımlar, **sözleşmesel sorumluluklar ve ticari uyuşmazlık riskleri doğuran çok katmanlı bir hukuki rejim** oluşturmaktadır. CBAM kapsamında yapılan her bildirim, yetkili makamlar nezdinde hukuki sonuç doğurabilecek nitelikte bir beyan teşkil etmekte olup, uyum sürecinin hukuki risk perspektifiyle ele alınması gerekmektedir.

Başlıca risk alanları, **yanlış veya eksik bildirimler, doğrulanmamış emisyon verilerinin kullanımı ve raporlama takvimine uyulmaması** şeklinde ortaya çıkmaktadır. Özellikle tedarikçi veya üretici kaynaklı verilerin yeterli teknik ve hukuki incelemeden geçirilmeden beyan edilmesi, idari yaptırımların yanı sıra ticari sorumluluk iddialarına da zemin hazırlayabilmektedir.

CBAM rejiminde **veri kaynağı, belgelendirme ve ispat yükü** merkezi bir risk unsurudur. Denetim halinde, bildirilen emisyon verilerinin dayanağının ortaya konulamaması durumunda sorumluluğun büyük ölçüde ithalatçı üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum, kayıt ve belgelendirme süreçlerinin hukuki güvence altına alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Tedarik zinciri sözleşmeleri, CBAM kaynaklı risklerin yönetilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. **Emisyon verisi sağlama yükümlülüklerinin, veri doğruluğuna ilişkin sorumlulukların ve maliyet paylaşım mekanizmalarının** sözleşmelerde açıkça düzenlenmemesi, CBAM kaynaklı mali ve hukuki sonuçların tek taraflı olarak ithalatçı üzerinde toplanmasına neden olabilmektedir.

CBAM kapsamında **idari yaptırımlar ve uyumsuzluk riski**, geçiş döneminin sona ermesiyle birlikte daha belirgin hale gelmektedir. Kesin uygulama döneminde, eksik veya yanıltıcı beyanların yalnızca maddi yaptırıma ilişkin sonuçlar doğurmakla kalmayıp, işletmelerin ticari itibarı ve pazar ilişkileri üzerinde de olumsuz etkiler yaratması mümkündür.

Buna ek olarak, CBAM uyumuna ilişkin yapılan açıklamalar **rekabet hukuku ve haksız rekabet boyutunda** da risk içermektedir. Gerçeğe aykırı veya dayanağı bulunmayan düşük karbonlu ürün iddiaları, yanıltıcı ticari uygulama olarak değerlendirilebilecektir. Genel olarak, CBAM uyum süreci işletmeler açısından teknik bir yükümlülüğün ötesinde, çok boyutlu bir hukuki risk alanı oluşturmaktadır. Bu nedenle CBAM uyumunun, sözleşmelerden veri yönetimine ve iç süreçlere kadar uzanan bütüncül bir hukuki çerçeve içinde ele alınması gerekmektedir.

Avrupa Birliği Omnibus I Paketi: CSRD ve CS3D’de Yapılan Temel Değişiklikler

Avrupa Birliği kurumları, Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi (Corporate Sustainability Reporting Directive – “**CSRD**”) ile Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi’ni (Corporate Sustainability Due Diligence Directive – “**CS3D**”) değiştiren ilk “Sürdürülebilirlik Omnibus” yasama paketini (“**Omnibus I**”) tamamlamıştır. Avrupa Parlamentosu, Konsey ile varılan uzlaşma metnini 16 Aralık 2025 tarihinde kabul etmiştir.

Omnibus I paketi, AB sürdürülebilirlik mevzuatında kapsam, zamanlama ve yükümlülük düzeyi bakımından çeşitli değişiklikler öngörmektedir. Düzenlemeler; raporlama ve durum tespiti yükümlülüklerinin daha dar bir şirket grubuna yöneltilmesini, uygulama takvimlerinin ileriye alınmasını ve özellikle değer zincirindeki daha küçük ölçekli işletmeler üzerindeki dolaylı yüklerin sınırlandırılmasını amaçlayan yapısal unsurlar içermektedir.

Omnibus I ile birlikte, sürdürülebilirlik alanındaki zorunlu yükümlülüklerin öncelikli olarak en büyük şirketlere uygulanması esas alınmıştır. Bu kapsamda:

- CSRD kapsamındaki sürdürülebilirlik raporlaması, belirli çalışan sayısı ve ciro eşiklerini aşan şirketlerle sınırlandırılmıştır.
- CS3D kapsamındaki durum tespiti yükümlülükleri ise daha yüksek eşikler öngörülerek yalnızca çok büyük ölçekli şirketler bakımından uygulanabilir hale getirilmiş ve yürürlük tarihi ileriye alınmıştır.

Bu yaklaşım, yükümlülüklerin kapsamının ve uygulanma zamanlamasının yeniden yapılandırılması sonucunu doğurmaktadır.

CSRD’ye İlişkin Düzenlemeler

CSRD kapsamında, hem AB içinde yerleşik şirketler hem de AB dışı gruplar bakımından raporlama yükümlülüğünün doğmasına ilişkin eşikler yeniden tanımlanmıştır.

- Önceki çok kriterli eşik sistemi yerine, çalışan sayısı ve net ciroya dayalı iki koşulun birlikte sağlanması esas alınmıştır. Bu değişiklik, belirli şirketlerin CSRD kapsamı dışında kalmasına yol açmaktadır.
- AB dışı gruplar açısından ise, AB’de elde edilen net ciroya ve AB içindeki varlıkların büyüklüğüne ilişkin daha yüksek eşikler getirilmiştir. Ayrıca, finansal holding şirketleri ile ana şirketin konsolide raporlamasına dahil edilen belirli iştirakler için muafiyetler düzenlenmiştir.
- Daha önce raporlamaya başlamış ancak yeni eşikler nedeniyle kapsam dışına çıkan şirketler bakımından, Üye Devletler düzeyinde geçiş hükümleri öngörülmesine imkan tanınmıştır.

ESRS ve Denetim (Assurance) Alanındaki Değişiklikler

Omnibus I ile birlikte, Komisyon'un sektöre özgü Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarının (EU Sustainability Reporting Standards- "ESRS") zorunlu raporlama standardı olarak kabul etmesine imkan tanıyan yetkilendirme hükmü metinden çıkarılmıştır. Bu çerçevede, raporlama yükümlülüklerinin kapsamı genişletilmeksizin, mevcut çekirdek ESRS seti üzerinde sadeleştirme ve teknik revizyon yapılması yaklaşımı benimsenmiştir.

Denetim bakımından ise sınırlı güvence standartlarının kabulüne ilişkin süre uzatılmış; makul güvenceye geçiş yönündeki düzenleme metinden çıkarılmıştır. Bu değişiklikler, raporlama ve denetim süreçlerinin aşamalı biçimde yapılandırılmasını mümkün kılmaktadır.

Değer Zinciri Bilgi Taleplerine İlişkin Sınırlar

Omnibus I ile, raporlama yükümlüsü şirketlerin değer zincirindeki daha küçük ölçekli işletmelerden talep edebileceği sürdürülebilirlik bilgilerinin kapsamına ilişkin bağlayıcı sınırlamalar getirilmiştir.

Bu doğrultuda belirli çalışan sayısının altındaki işletmeler bakımından:

- Bilgi taleplerinin kapsamı sınırlandırılmış,
- Aşırı veya orantısız bilgi taleplerinin reddedilebilmesine ilişkin açık bir çerçeve oluşturulmuştur.

Bu düzenleme, sürdürülebilirlik raporlaması kapsamında değer zincirinde dolaylı ve orantısız yük oluşmasını önlemeye yönelik bir mekanizma olarak yapılandırılmıştır.

CSRD Eşik Değerleri

CSRD kapsamında sürdürülebilirlik raporlaması yükümlülüğü, artık yalnızca iki kriterin birlikte sağlanması halinde doğmaktadır. Buna göre, AB içinde yerleşik şirketler bakımından:

- 1.000’den fazla çalışan, ve
- 450 milyon Euro’nun üzerinde net yıllık ciro

eşiklerinin birlikte aşılması gerekmektedir.

Bu düzenleme ile önceki dönemde uygulanan ve çalışan sayısı, ciro ve bilanço büyüklüğünden oluşan “üç kriterden ikisinin sağlanması” esasına dayalı sistem terk edilmiştir. Yeni yapı, özellikle yüksek ciroya sahip ancak görece düşük çalışan sayısı bulunan şirketlerin CSRD kapsamı dışında kalmasına yol açmaktadır.

AB dışı (üçüncü ülke) gruplar bakımından ise raporlama yükümlülüğü;

- son iki mali yılda AB’de 450 milyon Euro’nun üzerinde ciro elde edilmesi ve
- AB içinde 200 milyon Euro’nun üzerinde ciroya sahip bir bağlı ortaklık veya şube bulunması

şartlarına bağlanmıştır.

Bu eşikler, önceki düzenlemelere kıyasla daha sınırlayıcı bir kapsam öngörmektedir.

CS3D Eşik Değerleri

CS3D kapsamında getirilen durum tespiti yükümlülükleri, Omnibus I ile birlikte yalnızca çok büyük ölçekli şirketler bakımından uygulanabilir hale getirilmiştir.

Buna göre yükümlülükler:

- 5.000’den fazla çalışan, ve
- 1,5 milyar Euro’nun üzerinde net yıllık ciro

eşiklerini aşan şirketlerle sınırlandırılmıştır.

Ayrıca, bu yükümlülüklerin uygulanması 26 Temmuz 2029 tarihine ertelenmiştir.

Bu düzenleme, CS3D’nin kapsamını önceki tasarlara kıyasla önemli ölçüde daraltmakta ve durum tespiti yükümlülüklerinin daha uzun bir hazırlık süresi sonrasında devreye alınmasını öngörmektedir.

Türkiye İklim Kanunu & Karbon Fiyatlandırma Mekanizmaları

9 Temmuz 2025 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İklim Kanunu (“**Kanun**”), Türkiye’nin yeşil büyüme vizyonu ve net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda iklim değişikliğiyle mücadeleye ilişkin temel hukuki çerçeveyi oluşturmaktadır.

Kanun; iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında

- (i) Temel ilke ve hedefleri,
- (ii) Sera gazı emisyonlarının azaltımı ve iklim değişikliğine uyum faaliyetlerini destekleyen planlama, uygulama ve finansman mekanizmalarını,
- (iii) İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının yetki ve sorumluluklarını ve
- (iv) Emisyon ticaret sistemine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

Kanun; kamu ve özel sektör ayrımı gözetmeksizin tüm paydaşlara önemli yükümlülükler öngörmekte olup, karbon piyasaları, sera gazı emisyonlarının azaltımı, iklim değişikliğine uyum, planlama ve finansman araçları ile idari yaptırımlar başta olmak üzere geniş bir alanda kapsamlı düzenlemeler içermektedir.

Türkiye İklim Kanunu Kapsamında Karbon Fiyatlandırma Mekanizmalarına İlişkin Genel Çerçeve

Kanun, Türkiye’de sera gazı emisyonlarının azaltımına yönelik politika araçları arasında karbon fiyatlandırma mekanizmalarına açık bir hukuki zemin oluşturmuştur. Kanun, ETS’nin kurulmasına ilişkin ana çerçeveyi çizmekle birlikte; sistemin kapsamı, işleyişi, yükümlülükler, tahsisat yöntemleri, denkleştirme mekanizmaları ve piyasa yapısına ilişkin usul ve esasların **ikincil mevzuat yoluyla düzenlenmesini** öngörmüştür.

7552 sayılı İklim Kanunu ile oluşturulan hukuki çerçeve doğrultusunda, Türkiye’de karbon fiyatlandırma mekanizmalarının hayata geçirilmesine yönelik olarak üç temel ikincil düzenleme hazırlanmış ve kamuoyu görüşüne açılmıştır.

Bu düzenlemeler, **emisyon ticareti uygulaması, piyasa altyapısının kurulması ve karbon kredilendirme/denkletirme mekanizmalarının** tanımlanması suretiyle, Kanun’da öngörülen sistemin uygulamaya geçirilmesini amaçlamaktadır.

Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) Yönetmeliği Taslağı

ETS Yönetmeliği Taslağı, sistemin kapsamını, idari yükümlülüklerini ve teknik uyum çerçevesini belirleyen ana düzenleme niteliğindedir. Taslak ile:

- Belirli eşiklerin üzerinde sera gazı emisyonuna sahip tesisler ETS kapsamına alınmakta ve bu tesisler bakımından sera gazı emisyon izni alma zorunluluğu getirilmektedir.
- Tesisler, yıllık emisyon miktarlarına göre Kategori B (50.000–500.000 tCO₂e) ve Kategori C (500.000 tCO₂e üzeri) olarak sınıflandırılmakta; bu ayırım, raporlama ve yükümlülüklerin yoğunluğu bakımından belirleyici olmaktadır.
- İzleme, raporlama ve doğrulama (MRV) süreçleri tek bir mevzuat çatısı altında toplanmakta; yıllık emisyon raporlarının bağımsız ve akredite doğrulayıcı kuruluşlar tarafından doğrulanması zorunlu hale getirilmektedir.
- ETS uygulamasının 2026–2027 pilot dönemi ve 2028–2035 uygulama dönemi tanımlanmakta; tahsisat teslim yükümlülüğü, izin iptali ve idari yaptırımlar bu dönemler esas alınarak kurgulanmaktadır.
- Bu yönüyle Yönetmelik, ETS'yi politika düzeyinden çıkararak, izin, raporlama ve yaptırım mekanizmaları içeren bağlayıcı bir uyum rejimi haline getirmektedir.

Emisyon Ticaret Sistemi Piyasasının İşletilmesine İlişkin Yönetmelik Taslağı

Bu Taslak, ETS kapsamındaki yükümlülüklerin hangi piyasa altyapısı üzerinden ve hangi finansal mekanizmalarla yerine getirileceğini düzenlemektedir. Buna göre:

- Tahsisatlar, 1 ton CO₂ eşdeğeri emisyon hakkını temsil eden kaydi varlıklar olarak tanımlanmakta ve birincil (ihale) ile ikincil (spot ve vadeli) piyasalarda işlem görmektedir.
- Piyasanın işletimi Enerji Piyasaları İşletme A.Ş. (EPIAŞ) tarafından yürütülmekte; uzlaştırma, teminat, ödeme ve işlem kayıt süreçleri merkezi karşı taraf modeliyle organize edilmektedir.
- Piyasa katılımcıları bakımından teminat yükümlülüğü öngörülmekte; teminat yetersizliği, doğrudan işlem yapma imkanını sınırlayan bir unsur olarak düzenlenmektedir.
- 2026 yılı itibarıyla yıllık piyasa katılım ücreti ve işlem başına alınacak ücretler tanımlanarak, ETS'nin şirketler açısından somut bir mali yükümlülük alanı oluşturması sağlanmaktadır.

Bu düzenleme ile ETS, yalnızca idari raporlama yükümlülüğü olmaktan çıkarak, finansal planlama, nakit akışı ve piyasa riski içeren bir yapıya kavuşmaktadır.

Karbon Kredilendirme ve Denkleştirme Yönetmeliği Taslağı

Karbon Kredilendirme ve Denkleştirme Yönetmeliği Taslağı, ETS uygulamasını tamamlayıcı nitelikte bir esneklik ve denkleştirme mekanizması olarak kurgulanmıştır. Taslak ile:

- Türkiye Karbon Denkleştirme Sistemi (TR KDS) kurulmakta ve yalnızca Türkiye’de geliştirilen, onaylı metodolojilere uygun projelerden elde edilen karbon kredileri “Turkuaz Kredi” olarak tanımlanmaktadır.
- Karbon kredilerinin üretimi; proje geçerli kılma, yıllık izleme, bağımsız doğrulama ve merkezi kayıt sistemleri üzerinden yürütülmekte; çifte sayımı önleyen dijital izlenebilirlik esas alınmaktadır.
- Turkuaz Kredilerin, belirli sınırlar ve dönemler dahilinde ETS kapsamındaki tahsisat teslim yükümlülüklerinde veya gönüllü denkleştirme amacıyla kullanılması mümkün kılınmaktadır.
- Uluslararası piyasalara konu edilecek krediler bakımından, Paris Anlaşması’nın 6. maddesi çerçevesinde yetkilendirme ve mütekabiliyet esasları uygulanmaktadır.

Bu yapı, ETS’ye belirli ölçüde esneklik sağlamakla birlikte, karbon kredilerinin kullanımını sıkı denetim ve kayıt kurallarına bağlamaktadır.

Kanun kapsamında iklim politikalarının etkin şekilde uygulanabilmesi amacıyla çeşitli planlama ve uygulama araçları öngörülmüştür.

Bu çerçevede:

- Ulusal iklim strateji ve eylem planları, İklim Değişikliği Başkanlığı’nın koordinasyonunda hazırlanacaktır.
- Her ilde İl İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu kurulması suretiyle, yerel düzeyde planlama ve uygulama süreçleri başlatılacaktır.
- Türkiye Yeşil Taksonomisi oluşturularak, çevresel açıdan sürdürülebilir yatırımlara yön verilmesi amaçlanmaktadır.
- Gümrük bölgesine yönelik olarak **Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM)** kurulabilmesine imkan tanınmaktadır.

Türkiye Yeşil Taksonomisi’nin oluşturulmasıyla birlikte, sürdürülebilirlik kriterlerine uygun yatırımların finansmana erişiminin kolaylaşması, çevresel etkileri yüksek faaliyetlerin ise finansal kaynaklara erişim bakımından daha sınırlı bir konuma gelmesi beklenmektedir.

Öte yandan, Avrupa Birliği’nin Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (Carbon Border Adjustment Mechanism- “**CBAM**”) başta olmak üzere iklim temelli ticaret düzenlemelerine uyum sağlanabilmesi açısından, Türkiye’de faaliyet gösteren üreticilerin karbon yönetimi, ölçüm-raporlama-doğrulama (MRV) ve kurumsal raporlama altyapılarını güçlendirmeleri stratejik bir gereklilik haline gelmiştir.

TSRS Geçiş Muafiyetlerinin 2025 Raporlama Dönemi İçin Uzatılması

30 Aralık 2025 tarihli ve 33123 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kurul Kararı uyarınca, 2024 raporlama döneminde ilk kez Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları’na (“TSRS”) uygun sürdürülebilirlik raporu hazırlayan işletmeler bakımından, söz konusu raporların hazırlanmasında uygulanan bazı ilk yıla özgü geçiş muafiyetlerinin 2025 raporlama dönemi için bir yıl süreyle uygulanmaya devam edilmesine karar verilmiştir.

TSRS’nin Amacı ve Düzenleyici Çerçevesi

TSRS, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayımlanan ve işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili finansal açıdan önemli risk ve fırsatları şeffaf, tutarlı ve karşılaştırılabilir biçimde açıklamasını amaçlayan zorunlu bir raporlama çerçevesidir.

TSRS, Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlamasını gönüllülük esasında çıkararak, genel amaçlı finansal raporlamayı tamamlayan ve onunla bağlantılı bir raporlama unsuru haline getirmiş; yatırımcılar ve finansal rapor kullanıcıları açısından karar faydasını artırmayı hedeflemiştir.

TSRS iki ana standarttan oluşmaktadır:

- **TSRS 1 – Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler**

Sürdürülebilirlik konularının işletmenin finansal durumu, performansı ve nakit akışları üzerindeki etkilerini esas almaktadır. Raporlama; Yönetişim, Strateji, Risk Yönetimi ile Metrikler ve Hedefler başlıkları altında yapılmaktadır.

- **TSRS 2 – İklimle İlgili Açıklamalar**

İklim değişikliğinden kaynaklanan fiziksel riskler, geçiş riskleri ve fırsatlara odaklanmaktadır. İklim senaryo analizleri ile Kapsam 1, 2 ve geçiş hükümleri saklı kalmak kaydıyla Kapsam 3 sera gazı emisyonlarının açıklanmasını zorunlu kılmaktadır.

TSRS, **1 Ocak 2024 tarihinde veya sonrasında başlayan hesap dönemleri** için geçerli olup, belirli sektörel kapsam ve büyüklük eşiklerini sağlayan işletmeler bakımından zorunludur.

İlk uygulama yılı olan 2024 raporlamaları, Türkiye’de TSRS’nin fiilen hayata geçtiği dönem olmuş; bu süreçte KGK, uygulama zorluklarını dikkate alarak geçiş hükümleri ve muafiyetler öngörmüştür. Bu kapsamda:

- Raporlama zamanlamasına,
- Kapsam genişliğine,
- Karşılaştırmalı bilgi sunumuna

ilişkin bazı ilk yıl geçiş muafiyetleri tanımlanmış; 30 Aralık 2025 tarihli Kurul Kararı ile, 2024 yılında ilk kez TSRS’ye uygun raporlama yapan işletmeler için öngörülen bazı geçiş muafiyetlerinin 2025 raporlama dönemi için uzatılması düzenlenmiştir.

Uzatılan Geçiş Muafiyetleri

İlgili Kurul Kararı uyarınca, 2024 raporlama döneminde ilk kez TSRS’ye uygun sürdürülebilirlik raporlaması yapan işletmeler bakımından, TSRS 1 Ek E’de yer alan aşağıdaki ilk yıla özgü geçiş muafiyetlerinin 2025 raporlama döneminde de uygulanmasına devam edilecektir:

E4 – Raporlama zamanlamasına ilişkin geçiş muafiyeti

TSRS uyumlu sürdürülebilirlik raporlarının, ilk genel amaçlı finansal raporlarla eş zamanlı olarak sunulması zorunluluğu aranmayacak; söz konusu raporlar, geçiş hükümlerinde öngörülen süreler dahilinde ayrıca yayımlanabilecektir.

Bu muafiyet kapsamında, TSRS uyumlu sürdürülebilirlik raporlarının yayımlanma zamanlaması, işletmenin ara dönem (6 aylık) finansal raporlama yükümlülüğü bulunup bulunmadığına göre belirlenmektedir. Buna göre, ara dönem finansal raporlama yükümlülüğü bulunan işletmeler sürdürülebilirlik raporlarını ilgili ara dönem finansal raporların kamuya açıklandığı tarihte; ara dönem finansal raporlama yükümlülüğü bulunmayan işletmeler ise en geç izleyen yılın Eylül ayı sonuna kadar yayımlayabilmektedir.

E5 – Kapsam sınırlamasına ilişkin geçiş muafiyeti

2025 raporlama döneminde de işletmeler, sürdürülebilirlik raporlamasını yalnızca TSRS 2 – İklimle İlgili Sürdürülebilirlik Risk ve Fırsatlarına Dair Açıklamalar standardı kapsamında gerçekleştirebilecek; TSRS 1 kapsamında yer alan diğer çevresel, sosyal ve yönetim konu bazlı açıklamalar bakımından işletmelere ilave hazırlık süresi tanınacaktır.

E6(b) – Karşılaştırmalı bilgiye ilişkin ilk yıl muafiyeti

TSRS 1 kapsamında karşılaştırmalı bilgi sunulmasına ilişkin olarak öngörülen ilk yıl muafiyeti, 2025 raporlama dönemi için de geçerli olmaya devam edecektir.

Karşılaştırmalı bilgiye ilişkin uzatma, yalnızca TSRS 1 kapsamında yer alan E6(b) hükmü ile sınırlıdır. TSRS 2 – İklimle İlgili Risk ve Fırsatlar bakımından, E6(a) bendinde düzenlenen karşılaştırmalı bilgi muafiyeti uzatılmamıştır. Bu nedenle, önceki raporlama döneminde TSRS'ye uygun raporlama yapmış işletmelerin, 2025 raporlarında iklimle ilgili risk ve fırsatlara ilişkin karşılaştırmalı bilgilere yer vermesi gerekmektedir.

Söz konusu düzenleme, TSRS 1 kapsamında yürütülen çalışmaların ertelenmesi veya askıya alınması anlamına gelmemektedir. Bu kapsamda, işletmelere tanınan bu geçiş süresinin;

- Konu bazlı etki, risk ve fırsat analizlerinin derinleştirilmesi,
- Veri toplama, ölçüm ve raporlama altyapılarının oluşturulması ve olgunlaştırılması,
- Yönetişim, iç kontrol ve risk yönetimi mekanizmalarının güçlendirilmesi

amacıyla bir hazırlık dönemi olarak değerlendirilmesi beklenmektedir.

Buna ek olarak, raporların teslim tarihlerine ilişkin sağlanan esneklik hem işletmeler hem de denetim süreçleri açısından raporlama kalitesinin artırılmasına katkı sağladığı değerlendirilebilecektir.

Endüstriyel Emisyonların Yönetimi Yönetmeliği & Mevcut En İyi Teknikler Tebliğleri

14 Ocak 2025 tarihli ve 32782 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Endüstriyel Emisyonların Yönetimi Yönetmeliği (“**Yönetmelik**”), sanayi kaynaklı emisyonların entegre bir yaklaşımla kontrol altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Yönetmelik 1 Aralık 2025 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, sanayi tesisleri açısından çevre izin rejiminde yapısal bir dönüşüm öngörmektedir.

Yönetmelik; 2872 sayılı Çevre Kanunu ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne dayanılarak hazırlanmış olup, uygulanmasından Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı sorumludur. Düzenlemenin temel amacı; sıfır kirlilik hedefleri doğrultusunda sanayi kaynaklı emisyonları ve atık oluşumunu kaynağında önlemek ve azaltmak, kaynak verimliliğini artırmak ve sanayi tesislerinin yeşil dönüşüm, döngüsel ekonomi ve karbonsuzlaşma hedefleriyle uyumunu sağlamaktır.

Yönetmelik, Mevcut En İyi Teknikler (MET) ve MET ile ilişkili Emisyon Seviyeleri (MET-İES) kavramlarını Türk hukukunda ilk kez açık, sistematik ve bağlayıcı şekilde tanımlayan temel ikincil mevzuattır. Bu düzenleme ile önceki dönemde uygulanan parçalı ve çevresel ortam bazlı izin yaklaşımı terk edilmiş; bunun yerine entegre emisyon önleme ve kontrolünü esas alan yeni bir çevre izin rejimi benimsenmiştir. Bu çerçevede çevre izinleri, tekil emisyon sınır değerlerinden ziyade tesis genelinde MET ve MET-İES uyumunun sağlanmasına dayandırılmıştır.

Yönetmelik ayrıca, tesislerin çevresel performanslarının Sanayide Yeşil Dönüşüm (SYD) Belgesi kapsamında A–F arasında sınıflandırılmasını öngörmekte; bu sınıflandırmanın doğrudan sektörel MET Tebliğleri’nde yer alan teknik kriterler esas alınarak yapılacağını açıkça düzenlemektedir. Böylece SYD sistemi, çevresel performansın ölçülebilir ve karşılaştırılabilir bir yapı içinde değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

MET Tebliğlerinin Hukuki ve Teknik Rolü

MET Tebliğleri, Yönetmelik ile oluşturulan bu çerçevenin teknik içeriğini somutlaştıran ve sektör bazlı olarak hazırlanmış bağlayıcı alt düzenleyici işlemler niteliğindedir. Tebliğ’ler; her bir faaliyet kolu için uygulanması gereken genel ve sektörel MET’leri, bu tekniklere bağlı MET-İES aralıklarını ve çevresel performans parametrelerini ayrıntılı biçimde ortaya koymaktadır.

Bu yönüyle MET Tebliğleri, Yönetmelik hükümlerinin uygulamaya aktarılmasını sağlayan temel teknik referans belgeleridir. SYD değerlendirme raporlarının hazırlanması, SYD belgesi şartlarının belirlenmesi ve tesislerin çevresel performanslarının sınıflandırılması doğrudan Tebliğ hükümlerine dayanmaktadır. Hukuki hiyerarşi bakımından Yönetmelik’in altında yer almakla birlikte, fiili uygulamada çevre izin sisteminin merkezinde konumlanmakta ve tesisler açısından doğrudan uyulması gereken teknik yükümlülükleri belirlemektedir.

Avrupa Birliği Mevzuatı ile Uyum

MET Tebliğleri, yalnızca ulusal ihtiyaçlara yönelik teknik standartlar seti niteliği taşımamakta; aynı zamanda Türkiye'nin AB Endüstriyel Emisyonlar Direktifi (2010/75/AB – IED) ile uyum sürecinin önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. IED, sanayi kaynaklı çevre kirliliğinin önlenmesi ve kontrolünde AB genelinde uygulanan temel düzenleme olup, çevre izinlerinin verilmesinde BAT ve BAT-AEL esaslarının dikkate alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Türk hukukunda kullanılan MET ve MET-İES kavramları, bu yaklaşımın doğrudan ulusal karşılığıdır. Tebliğ'ler; kavramsal çerçevesi, metodolojisi ve teknik içeriği itibarıyla IED sistemiyle yüksek düzeyde paralellik göstermektedir. Tebliğ'lerin hazırlanma yöntemi de AB'de uygulanan "BAT Conclusions" formatıyla örtüşmekte; sektörlere özgü proseslerin ayrıntılı biçimde ele alınması ve her bir proses için erişilebilir çevresel performans aralıklarının belirlenmesi bu paralelliği somutlaştırmaktadır.

Bu uyum, SYD Belgesi sistemiyle daha da görünür hale gelmektedir. Tesislerin çevresel performanslarının MET ve MET-İES değerlerine göre sınıflandırılması, AB'de uygulanan performans temelli izin ve denetim anlayışıyla aynı yönelimi yansıtmaktadır. Bu yönüyle SYD sistemi, IED'nin izin ve denetim mantığının Türkiye'deki işlevsel karşılığı olarak değerlendirilmektedir.

İşletmecilerin Temel Yükümlülükleri

İşletmeciler özetle;

- e-SYD sistemine kaydolmak ve bilgileri her yıl 1 Nisan'a kadar güncellemek,
- MET'i uygulamak, MET-İES ve emisyon sınır değerlerine (ESD) uymak,
- Emisyon, atık ve kaynak kullanımına ilişkin yıllık verileri elektronik ortamda bildirmek,
- Denetim ve yerinde incelemelerde iş birliği sağlamak,
- Önemli değişikliklerde SYD belgesini yenilemek,
- Faaliyet sonlandırıldığında çevresel riskleri bertaraf etmek ile yükümlüdür.

SYD Belgesi Başvuru Dosyası

SYD belgesi başvurusu, EK-3'te tanımlanan bilgi ve belgeleri içeren dosya ile yapılır.

Başlıca unsurlar:

- Faaliyetlere ilişkin proses açıklamaları, akım şemaları ve ürün tanımları,
- Kullanılan ham ve yardımcı maddeler ile su-enerji tüketimleri,
- Emisyon kaynakları ve miktarları,
- Faaliyetin sona ermesi halinde alanın çevresel durumu,
- ÇED kapsamındaki durum bilgisi,
- Çevre izin ve lisans belgeleri,
- Bakanlıkça talep edilebilecek ilave bilgi ve belgeler,
- Teknik olmayan özet.

SYD Değerlendirme Raporu

Başvurunun kabulü sonrası, SYD başsorumlusu koordinasyonunda hazırlanan Değerlendirme Raporu (EK-4), başvurunun teknik temelini oluşturur.

Raporda özetle:

- Su kullanımı ve atık su,
- Hava emisyonları ve gürültü,
- Toprak ve su ortamlarına etkiler,
- Uygulanan/önerilen MET'ler ve emisyon azaltım performansı,
- Atık yönetimi ve geri kazanım uygulamaları,
- Gerekli hallerde mevcut durum raporu yer alır.

Geçiş Takvimi

Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte faaliyette olan veya ÇED mevzuatı kapsamında başvurusu bulunan ve SYD alacak tesisler için geçiş süreci aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- 31/12/2028 tarihine kadar **en az F seviyesi**,
- 31/12/2030 tarihine kadar **en az D seviyesi SYD belgesi alınması zorunludur.**

Ayrıca, çevre izin ve lisans belgesinin düzenlenmesini takiben en geç 90 gün içerisinde Yönetmelik kapsamında talep edilen bilgi ve belgelerin Bakanlığa sunulması gerekmektedir.

MET Tebliğleri ve Sektörel Uygulama

Yönetmelik'in teknik altyapısı, Bakanlık tarafından hazırlanan ve 30 Kasım 2025 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan, 1 Aralık 2025 itibarıyla yürürlüğe giren Mevcut En İyi Teknikler Tebliğleri ile tamamlanmıştır.

- Atık İşleme Sektörüne İlişkin MET Tebliği
- Diğer Üretim Faaliyetlerinde MET Tebliği
- Enerji Üretiminde MET Tebliği
- Kimya Endüstrisinde MET Tebliği
- Metal Üretimi ve İşlenmesinde MET Tebliği
- Mineral Endüstrisinde MET Tebliği

Bu Tebliğler, sektör bazında teknik performans kriterlerini ve MET-İES aralıklarını belirleyerek SYD süreçlerinin teknik dayanağını oluşturmaktadır.

Atık İşleme Sektörüne İlişkin MET Tebliği

Atık İşleme Sektörüne İlişkin Mevcut En İyi Teknikler Tebliği, Endüstriyel Emisyonların Yönetimi Yönetmeliği kapsamında EK-1'in 5.1–5.6 maddelerinde yer alan atık yönetimi faaliyetlerini yürüten tesisler için SYD belgelendirme sürecinde esas alınacak MET ve MET-İES çerçevesini düzenlemektedir.

Tebliğ, atık işleme tesislerinin SYD değerlendirme raporlarında ve SYD belgesi şartlarının belirlenmesinde dikkate alınacak teknik gereklilikleri ortaya koymakta; atıkların biyolojik, mekanik, mekanik-biyolojik ve fiziko-kimyasal işlenmesi, koku yönetimi, havaya ve suya emisyonlar, kullanılmış çözücülerin rejenerasyonu, kontamine toprak ve sıvı atıkların işlenmesi ile atık yakma faaliyetlerine ilişkin teknik hükümleri sektörel bazda tanımlamaktadır.

Bu Tebliğ, atık işleme faaliyetlerinin çevresel etkilerinin kaynağında önlenmesi ve azaltılması bakımından SYD sürecinin teknik referans dokümanı niteliğindedir.

Diğer Üretim Faaliyetlerinde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği

Diğer Üretim Faaliyetlerinde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği, Yönetmeliğin EK-1'in 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6, 6.7, 6.10 ve 6.11 maddelerinde tanımlanan faaliyetleri yürüten tesisler için, SYD sürecinde uygulanacak sektöre özgü MET ve MET-İES hükümlerini düzenlemektedir.

Tebliğ; kağıt hamuru, kağıt ve karton üretimi, ahşap levha, tekstil, deri ve post işleme, mezbahalar ve hayvansal yan ürünler, gıda, içecek ve süt ürünleri, entansif kümes hayvanı ve domuz besiciliği, organik solvent kullanılan yüzey işlemleri ile kimya endüstrisinde ortak atık su ve atık gaz arıtma/yönetim sistemleri bakımından ayrı ayrı tanımlanmış MET'leri içermektedir.

Bu Tebliğ, farklı üretim faaliyetleri için tek tip değil, faaliyet bazlı teknik uyum esasını benimseyen tamamlayıcı bir düzenleme niteliğindedir.

Enerji Üretiminde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği

Enerji Üretiminde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği, Yönetmeliğin EK-1'in 1.4 ve 5.2 maddelerinde yer alan faaliyetleri yürüten tesisler bakımından SYD sürecinde esas alınacak MET ve MET-İES hükümlerini düzenlemektedir.

Tebliğ; büyük yakma tesisleri, gazlaştırma ve/veya sıvılaştırma tesisleri ile madeni yağ ve gaz rafinerileri için uygulanacak teknik gereklilikleri belirlemekte; enerji üretimi kaynaklı emisyonların kontrolü, kaynak verimliliği ve çevresel performansın değerlendirilmesi bakımından SYD sürecinin teknik temelini oluşturmaktadır.

Büyük yakma tesisleri açısından MET-İES değerleri SYD puanlamasında esas alınmakta; belirli koşullar altında bu değerlere ilişkin muafiyet mekanizmaları Tebliğ'de açıkça düzenlenmektedir. Rafineriler bakımından ise proses bazlı MET'ler SYD değerlendirmesinde teknik referans olarak kullanılmaktadır.

Kimya Endüstrisinde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği

Kimya Endüstrisinde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği, Yönetmeliğin EK-1'in 4.1-4.6 maddelerinde tanımlanan faaliyetler kapsamında, kimyasal veya biyolojik tepkime yoluyla endüstriyel ölçekte üretim yapan tesisler için SYD sürecinde uygulanacak MET ve MET-İES çerçevesini düzenlemektedir.

Tebliğ; büyük hacimli organik kimyasallar, polimer üretimi, özel organik kimyasallar, klor-alkali üretimi, büyük hacimli inorganik kimyasallar ve özel inorganik kimyasallar gibi alt sektörler bakımından, her bir faaliyet grubuna özgü MET'leri Tebliğ eklerinde ayrıntılı şekilde tanımlamaktadır.

Kimya tesislerinin SYD süreci, bu Tebliğ'e ek olarak Diğer Üretim Faaliyetlerinde MET Tebliği kapsamında yer alan kimya endüstrisine ilişkin ortak atık su ve atık gaz yönetimi hükümleriyle birlikte değerlendirilmekte olup, çoklu teknik düzenlemelere eş zamanlı uyum gerektiren bütüncül bir yapı arz etmektedir.

Metal Üretimi ve İşlenmesinde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği

Metal Üretimi ve İşlenmesinde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği, Yönetmeliğin EK-1'in 1.3, 2.1-2.6 ve 6.8 maddelerinde yer alan faaliyetleri yürüten tesisler için SYD sürecinde esas alınacak sektörel MET ve MET-İES hükümlerini düzenlemektedir.

Tebliğ; demir ve çelik üretimi, demirli metalleri işleme, demir dışı metal endüstrileri, metallerin ve plastiklerin yüzey işlemleri ile dökümhane ve demir işleme sanayisi bakımından uygulanacak teknik gereklilikleri faaliyet bazında tanımlamaktadır.

Metal sektöründe SYD başvurusu kapsamında tesislerin; üretim proseslerini MET'lerle karşılaştırması ve uygulanan tekniklerin MET-İES aralıklarında çevresel performans sağladığını göstermesi zorunludur.

Bu uyum, çevre izinlerinin verilmesi ve sürdürülmesi bakımından belirleyici niteliktedir.

Mineral Endüstrisinde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği

Mineral Endüstrisinde Mevcut En İyi Teknikler Tebliği, Yönetmeliğin EK-1'in 3.1-3.4 maddelerinde yer alan faaliyetleri yürüten tesisler için SYD belgelendirme sürecinde uygulanacak MET ve MET-İES hükümlerini düzenlemektedir.

Tebliğ; çimento, kireç ve magnezyum oksit üretimi, cam ve fiberglas üretimi, minerallerin eritilmesi ve mineral lifleri üretimi ile seramik ürünleri üretimi gibi mineral sektörünün ana faaliyet alanları bakımından, her bir faaliyet için ayrı teknik gereklilikler öngörmektedir.

Mineral sektöründe SYD değerlendirmesi, faaliyet bazında belirlenen MET'ler ve çevresel performans göstergeleri üzerinden yürütülmekte; tesis faaliyetlerinin farklı çevresel alanlar üzerindeki etkileri birlikte dikkate alınmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Tebliğ, kapsama giren tesisler bakımından yalnızca teknik bir referans dokümanı niteliği taşımamakta; çevre izinlerinin alınması, mevcut izinlerin sürdürülmesi ve denetim süreçlerinde esas alınan bağlayıcı bir çerçeve ortaya koymaktadır. Bu çerçeve, tesislerin mevcut faaliyetlerini ve çevresel performanslarını genel bir uyum perspektifiyle yeniden değerlendirmesini gerekli kılmaktadır. Uyum süreci, tekil ekipman veya arıtma sistemleriyle sınırlı olmayıp, işletmenin idari, teknik ve planlama boyutlarını birlikte içermektedir.

Kapsama giren faaliyetler bakımından mevcut uygulamaların ilgili MET çerçevesiyle karşılaştırılması önem taşımaktadır.

Değerlendirme sürecinde özellikle aşağıdaki unsurlar birlikte ele alınmaktadır:

- Kullanılan teknik altyapı ve proses yapısı,
- Girdi ve hammadde tercihleri,
- Enerji ve su kullanımı,
- Proses verimliliği uygulamaları,
- Atık oluşumunu azaltmaya yönelik yöntemler.

Buna paralel olarak, emisyonlar ve diğer çevresel göstergelere ilişkin izleme ve raporlama uygulamaları düzenlemenin önemli unsurları arasında yer almaktadır. Bu çerçevede, tesislerin:

- İzleme ve ölçüm altyapılarını gözden geçirmeleri,
- Düzenli ve izlenebilir veri üreten bir yapıya yönelmeleri beklenmektedir.

Son olarak, MET seviyelerine uyum sağlanmasına yönelik teknik ve organizasyonel düzenlemelerin, orta ve uzun vadeli planlama ve yatırım kararlarıyla bağlantılı şekilde ele alınması gerekebileceği değerlendirilmektedir. Bu yönüyle Tebliğ, yalnızca çevresel uyum başlığı altında değil, işletmelerin sürdürülebilir faaliyet ve planlama yaklaşımı açısından da dikkate alınması gereken bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

MET uygulamalarının yeterliliği, yalnızca teknik tercih üzerinden değil; bu uygulamaların ortaya koyduğu çevresel performansın MET-İES aralıklarıyla uyumu üzerinden değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, gerekli görülen hallerde teknik iyileştirme veya ilave önlemlerin gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir.

Tebliğ, çevre izin süreçleri üzerinde de doğrudan etki doğurmaktadır. Yeni izin başvurularında olduğu gibi, mevcut izinlerin yenilenmesi veya sürdürülmesi aşamalarında da MET ve MET-İES uyumunun dikkate alınması gerekmektedir. Bu durum, uyumun yalnızca başvuru aşamasında değil, izin süresi boyunca sürdürülebilir bir şekilde ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

ABD’de 2025 Yılı İtibarıyla ESG, DEI ve Ticaret Politikalarının Genel Etkileri

2025 yılı itibarıyla Amerika Birleşik Devletleri’nde ESG, sürdürülebilirlik ve ticaret politikaları, federal düzeyde belirgin bir yeniden konumlanma sürecine girmiştir. Trump yönetiminin yeniden göreve gelmesiyle birlikte, özellikle DEI politikaları, gönüllü sürdürülebilirlik standartları ve iklim temelli düzenleyici çerçeveler daha dar, denetim odaklı ve parçalı bir yapıya evrilmektedir.

Federal düzeyde ESG düzenlemelerine ilişkin yaklaşım, 2025 yılı itibarıyla daha temkinli bir görünüm arz etmektedir. SEC’in iklim açıklamalarına ilişkin düzenlemeleri gibi bazı girişimler, devam eden yargısal süreçler nedeniyle uygulamaya alınmamış olup, bu durum ulusal ölçekte tek tip bir ESG raporlama çerçevesinin oluşmasını zamana yarmaktadır. Buna karşılık, Kaliforniya ve New York gibi bazı eyaletler, iklimle bağlantılı açıklama yükümlülükleri ve Kapsam 3 emisyon raporlaması da dahil olmak üzere, kendi yetki alanları kapsamında daha kapsamlı düzenlemeleri yürürlükte tutmaya devam etmektedir.

Kaliforniya İklim Açıklama Yükümlülükleri

Kaliforniya eyaletinde iklim açıklama yükümlülüklerinin uygulanmasından ve denetlenmesinden sorumlu olan California Air Resources Board (CARB), 2023 yılında kabul edilen iki temel iklim açıklama yasasının uygulanmasına yönelik taslak düzenleyici metinleri 9 Aralık 2025 tarihinde yayımlamıştır. Taslak düzenlemeler; ilk raporlama takvimleri, yıllık idari ücretlerin hesaplanma yöntemi ve düzenlemelerin kapsamına ilişkin açıklamalar içermektedir.

Kapsamdaki Temel Düzenlemeler

SB 253 – Climate Corporate Data Accountability Act

Bu düzenleme, Kaliforniya’da faaliyet gösteren ve **yıllık geliri 1 milyar ABD Dolarını aşan ABD merkezli şirketler** bakımından sera gazı emisyon raporlaması yükümlülüğü getirmektedir.

- **2026’dan itibaren:** Kapsam 1 ve Kapsam 2 emisyonlarının raporlanması
- **2027’den itibaren:** Kapsam 1, 2 ve 3 emisyonlarının birlikte raporlanması

Taslak düzenlemelere göre, yükümlü şirketler 10 Ağustos 2026 tarihine kadar sera gazı emisyon verilerini CARB’ye bildirecektir.

İlk yıl için mevcut en iyi verilerin kullanılması yeterli kabul edilmekte olup, doğrulama ve yaptırım detaylarının sonraki düzenlemelerle netleşmesi beklenmektedir.

SB 261 – Climate Related Financial Risk Act

Bu düzenleme ise Kaliforniya’da faaliyet gösteren ve yıllık geliri **500 milyon ABD Dolarını aşan ABD merkezli şirketler** için iklimle bağlantılı finansal risklere ilişkin kamuya açık raporlama yükümlülüğü öngörmektedir. Raporlar iki yılda bir yayımlanacaktır.

Devam eden anayasal inceleme süreci nedeniyle CARB, SB 261 kapsamında 1 Ocak 2026 itibarıyla öngörülen ilk raporlamayı fiilen uygulamayacağını açıklamıştır.

Buna karşılık SB 253 bakımından herhangi bir yürütmeyi durdurma kararı bulunmadığından, emisyon raporlama yükümlülüklerinin 2026 yılında başlaması öngörülmektedir. CARB, SB 261 kapsamında gönüllü raporlamaya imkan tanımaya devam etmektedir.

Kaliforniya'nın SB 253 ve SB 261 düzenlemeleri, Türkiye'de yerleşik şirketler bakımından doğrudan bir raporlama veya idari yükümlülük doğurmamaktadır. Bununla birlikte, Kaliforniya'da faaliyet gösteren ABD merkezli şirketlerin kendi yükümlülüklerini yerine getirebilmek amacıyla, **tedarik zincirlerinde yer alan Türk şirketlerinden sınırlı kapsamda emisyon veya faaliyet verisi talep etmesi** mümkündür. Bu talepler düzenleyici değil, ticari ilişkilere dayalı dolaylı beklentiler niteliğindedir. Bu çerçevede, Amerika Birleşik Devletleri'nde ESG alanındaki düzenleyici yapı, federal ve eyalet düzeylerinde farklılaşan uygulamaların bir arada bulunduğu çok katmanlı bir görünüm sergilemektedir.

DEI Politikalarında Dönüşüm

Trump yönetimi tarafından yayımlanan başkanlık kararnameleri (özellikle Executive Order 14179), DEI politikalarında temel bir yön değişikliğine işaret etmektedir.

- Irk, cinsiyet, cinsel yönelim veya kimlik temelli hedefler, kotalar ve önceliklendirmeler “ayrımcı” veya “liyakat dışı” uygulamalar olarak değerlendirilmekte ve yasaklanmaktadır.
- Federal kurumlar ve yükleniciler için DEI programları kaldırılmış; özel sektör bakımından ise artırılmış denetim ve inceleme riski ortaya çıkmıştır.

Bu gelişmeler sonucunda **birçok büyük ABD şirketi DEI politikalarını ya sona erdirmiş, ya da isim ve içerik değişikliğiyle yeniden çerçevelemiştir**. Bazı şirketler politikalarını tamamen kaldırırken, bazıları “DEI” yerine “aidiyet”, “kapsayıcılık” veya “kültür” gibi daha nötr kavramları tercih etmektedir. Diğer taraftan, bazı şirketler de DEI politikalarını açık biçimde sürdürmeye devam etmektedir.

Rekabet Hukuku ve Gönüllü ESG Standartları

2025 itibarıyla ESG alanı yalnızca düzenleyici değil, rekabet hukuku ve tüketicinin korunması perspektifinden de incelenmektedir.

- Büyük varlık yönetim şirketlerine karşı açılan antitröst davaları, iklim odaklı kolektif yatırım girişimlerinin rekabeti etkileyip etkilemediği sorusunu gündeme taşımıştır.
- CDP ve SBTi gibi gönüllü iklim standartları hakkında başlatılan soruşturmalar, bu yapıların bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusundaki tartışmaları derinleştirmiştir.

Bu çerçevede, gönüllü sürdürülebilirlik inisiyatifleri artık yalnızca “iyi uygulama” olarak değil, hukuki risk doğurabilecek yapılar olarak da değerlendirilmektedir.

EPA'nın 2009 tarihli Endangerment Finding kararını geri çekmeye yönelik girişimler, motorlu taşıtlardan enerji üretimine kadar pek çok sektörde mevcut emisyon standartlarının geçerliliğini tartışmalı hale getirebilecektir.

2025 itibarıyla ABD'de:

- ESG ve DEI alanında federal düzeyde daraltıcı, eyalet düzeyinde ise genişletici bir yaklaşım birlikte var olmaktadır.
- Ticaret politikaları maliyetleri artırmakta ve jeopolitik riskleri derinleştirmektedir.
- Şirketler için en kritik unsur, eyalet bazlı düzenlemeleri ayrıştırarak izlemek, DEI ve ESG politikalarını hukuki risk yaratmayacak şekilde yeniden konumlandırmak ve tedarik zinciri yapılarını yeni tarife rejimine uyarlamaktır.

Genel olarak, ABD'de 2025 yılı, şirketler açısından tek tip bir uyum stratejisinin mümkün olmadığı, aksine çok katmanlı ve dinamik bir risk yönetimi yaklaşımının zorunlu hale geldiği bir dönem olarak öne çıkmaktadır.

Şirketler Açısından Genel Değerlendirme

Özetlenen AB ve ABD kaynaklı düzenlemeler ile Türkiye’de yürürlüğe giren İklim Kanunu birlikte değerlendirildiğinde, sürdürülebilirlik, iklim ve ticaret başlıklarının şirketler açısından ayrı politika alanları olmaktan çıkarak **birbirini doğrudan etkileyen bütüncül bir uyum alanına dönüştüğü** görülmektedir. Bu dönüşüm, özellikle dış ticaret, tedarik zinciri ve finansman ilişkileri bulunan şirketler bakımından daha belirgin hale gelmektedir.

CBAM, EUDR ve sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin düzenlemeler, çoğu durumda Türkiye’de yerleşik şirketler için doğrudan bir yasal yükümlülük doğurmamakla birlikte; **müşteri talepleri, sözleşmesel yükümlülükler ve piyasa erişimi koşulları** üzerinden fiili bir uyum gerekliliği yaratmaktadır. Bu çerçevede, emisyon verisinin üretilmesi, doğrulanması ve geriye dönük olarak ispat edilebilir nitelikte tutulması, teknik bir çevre konusu olmaktan çıkarak **ticari ve hukuki bir risk alanı** haline gelmektedir.

Türkiye İklim Kanunu ve ikincil mevzuat ile birlikte ulusal düzeyde karbon fiyatlandırmasına dayalı bir sistemin kademeli olarak hayata geçirilmesi, şirketlerin yalnızca ihracata dönük yükümlülükleri değil, **iç mevzuat kaynaklı uyum süreçlerini de eş zamanlı olarak yönetmesini** gerektirmektedir. Emisyon izni, MRV yükümlülükleri, tahsisat ve piyasa mekanizmaları, orta vadede operasyonel planlama ve maliyet yapıları üzerinde etkili olabilecek unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

ABD’de ise ESG ve DEI alanında federal ve eyalet düzeyinde farklılaşan yaklaşımlar, tek tip bir uyum modelinin mümkün olmadığını göstermektedir. Bu durum, ABD ile ticari ilişkisi bulunan veya ABD merkezli müşterilerle çalışan şirketler açısından, **hangi düzenlemenin hangi ilişki bakımından esas alınacağına yönelik daha dikkatli ve ayrıştırılmış bir değerlendirme** yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Genel olarak mevcut düzenleyici görünüm, şirketler açısından “tam uyum / uyumsuzluk” değerlendirmesinden ziyade; faaliyet alanına, ürün grubuna ve ticari konuma bağlı olarak şekillenen **risk bazlı, aşamalı ve seçici bir uyum yaklaşımını** öne çıkarmaktadır. Bu yaklaşım, yalnızca mevzuata teknik uyumu değil; sözleşme yönetimi, veri yönetimi ve kurumsal açıklamaların tutarlılığı gibi alanlarda da daha bütüncül bir değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır.